

srečno končano. Nova maša: konec skrbi in težav; nova maša: začetek novega življenja, novega delovanja!

Povzpел se je Kodranov Ivan — in ob novi maši je razprostrl krila, da se dvigne v višave svojega vzvišenega zvanja, da gori deluje in dviga druge k sebi.

Dvignil se je — toda rekel bi samo za trenotek. Onemogel, strt je padel zopet nazaj.

Prehladil se je v svojem svetem poklicu, zbolel, vlegel se . . . Prvi božič po novi maši, ko so polagali Jezusčka v jaslice, so položili Ivana — na mrtvaški oder . . .

„Da, da, žalibog, — so še vretje rekli stari učitelj — „se tudi zgodi, da se ono, kar se z mnogim trdom dovršuje, dovršeno na mah ugonobi in uniči. Zato varno, varno, ne samo kvišku; varno, varno tudi na vrhuncu!“ In svetla solza se utrne v dobrem očesu blagega moža. F. G.

JANKO IN METKA.

Povest. Spisal Juraj Pangrac.

Dva dni so že nabirali gobe. Bilo jih je nad vse pričakovanje mnogo. So pa rekli mati: „Jutri zjutraj jih pa poneseta v Ljubljano na prodaj. Vidva, Janko in Metka, jih poneseta. In prodasta jih, kolikor se bo dalo, dobro, drago. Za izkupiček pa nakupita moke, pšenične za sok in prežganje, ajdove in turšičične pa za žganjce in kruh. Le pripravita se, Janko in Metka; jutri zjutraj navsezgodaj jih poneseta!“

Z veseljem je tedaj pogledala Metka po gobah v košu; Janko pa se je namrdnil in obrnil pogled v stran . . .

I.

Ni še vzhajalo solnce, ni se še svitalo na jutranjem nebu, ko sta zapustila drugo jutro Janko in Metka, oprtana s košem na hrbtu, domačo hišo v Gobarski vasi ter odšla po lepi beli cesti v Ljubljano, da prodasta ondi, kar sta nesla v koših, in kupila za izkupiček moke, pšenične za sok in prežganje, ajdove in turšičične pa za žganjce in kruh.

Janku ni bila všeč hladilna jutranja rosa, ne gosti jutranji mrak, še manj pa koš na hrbtu. Komaj je stopil iz hiše — mati še niso zapahnila vežnih dveri — že je jel, dasi starejši pa tudi močnejši od nežne in šibke sestrice Metke, zgibavati zdaj s to, zdaj z drugo ramo, prekladati koševo naramnico malo bolj na desno pa zopet na levo ter godrnjati: „O-o, kako je težko!“

„Kaj bo težko!“ je rekla Metka, da bi ga potolažila, in je hitela dalje.

O, težák je bil tudi njen koš; zakaj ona je še sinoči prestavila koša; mati k sreči niso opazili tega; in danes zjutraj si je oprtala težjega, Janko-

vega, na hrbet. O, težko je bilo breme: s sklonjenim hrbtiščem je nesla dalje. A krepko je stopala, in šlo je.

Jutranja rosa ji je zmivala oči, ki so ji gledale tako zadovoljno v svet; in jutranji mrak jo je hladil in sušil potne kaplje, ki so ji zdajpazdaj zapolzele po rosnem čelu. In ni tožila kakor Janko, ki je vedno pogosteje postajal in vzdihoval; nego razmišljevala je, koliko bosta dobila za gobe, in kako bodo mati veseli, videč, da je zopet dovolj moke pri hiši, bele za sok in prežganje, turščične in ajdove pa za žganjce in kruh. In ko je tako razmišljevala, je čisto pozabila na težki svoj koš; zadovoljno in veselo ji je bilo srce; in nosila je dobra in potrpežljiva Metka veliko, veliko lažje kot pa godrnjavi Janko, dasi je bila šibkejša in mlajša od bratca, njegov koš pa lažji od njenega.

„O-o, kako je težko!“ je vzdihoval iznova Janko. Pa Metka mu je iznova rekla, da bi ga tolažila: „Kaj bo težko, saj si že velik in močan.“

Počivala sta večkrat — Janko bi bil najrajše na vsakem obcestnem kamenu — a prišla sta le že v gozd pod Šmarno goro, še preden je vzšlo solnce.

O kako prijetno je donelo v gozdu milo ptičje petje! In, oj veselja: Tu si je trebila in zravnavala drobna ptička perje, potem pa poskočila in zletela; tam si je druga umivala očesci in kljunček v jutranji rosi ter gostolela tako rajskosladko. Posebno ena ptička je bila nad vse ljubka in mila. Spreletavala se je iz grma v grm, z vejice na vejico, ob cesti, koder sta hodila Janko in Metka, in spremljala takó naša znanca. Pa tudi vedela je, čemu ima kljunček ta ptica: o, to je drobila pesmice, to je gostolela! Njen glasek je donel in odmeval prijetno in sladko po gozdu. Dobri in ljubeznivi Metki se je zdelo, da je sam Bogec poslal to drobno ptičko, ki ju spremlja po potu skozi temni gozd ter z milim in sladkim pevanjem razveseljuje njo in bratca. Skoro vedno je gledala Metka za to ptičko in se veselila v svojem srcu, ko je letala ptička iz grma v grm, z vejice na vejico, vedno z njima. „O-o, kako je lepo! Kako prijazno je v ljubem gozdu, ko tako lepo gostolijo drobne ptičke!“ je vzklikavala. Ptičko pa, ki je letala z njima, bi bila najrajše pritisnila na srce; in če bi ji bilo mraz, bi jo grela s svojim dihom; in če bi trpela lakoto, bi ji dajala jesti iz svojih ust. „O-o, kako je lepo!“ je vzklikavala Metka ter veselo in zadovoljno korakala z upognjenim hrbtiščem dalje. Teže bremena ni čutila; skoro čisto je pozabila, da sploh kaj nese.

Ne tako Janko.

„O-o! Kako je težko!“ je tarnal in jadikoval ter vedno prestavljal koševi naramnici na rami zdaj bolj sem, zdaj bolj tja in zopet nazaj. Poddeval in podtikaval je pod naramnici, kjer ga je najbolj tiščalo, žepni robec in pa mah in travo, ki ju je trgal in rval ob potu, kadar sta počivala. Pa vse ni nič pomagalo: nosil je nepotrpežlivec le težko. In ko je videl tam ptičke, brez koša na hrbtu, veselo in prosto letati in prepevati po gozdu, ga je zjezilo to. In je rekel: „Drobne ptičke, kaj bi pele in bile vesele, ko jaz tako težko nesem!“ Že je menil, da bi morale celo ljube ptičke vzdih-

vati, kadar nese on, nepotrpežljivi godrnjač, v težkem košu gobe v Ljubljano naprodaj. Posebno ga je še jezila tista ptička, ki je letala z njima in jima delala družbo. „Lej, oponaša me, zato vedno žvrgoli ta smrdokavra,“ si je mislil. „Norčuje se iz mene, ker leta vedno za nama ta prikazen“, si je rekel Janko, iztegnil roko in pobral kamen. „Potepenka, zakaj ne daš miru?“ je zavpil in vrgel kamen v ptičko...

Milosrčna Metka je vzdihnila in zavpila bolešno: „Nikar! Zakaj jo preganjaš? Nikar!“ Drobna ptička pa je zletela z vejice na drugo stran pota pa zopet zapela veselo. Kamen je v največje veselje dobre Metke ni zadel.

Šla sta potem dalje. Pot ju je vedel preko travnikov.

II.

Ravno vstajale so cvetke na travnikih. Zlati solnčni žarki so jih budili. In odpirale so glavice, se umivale v jutranji rosi ter pile zlate solnčne žarke. O prelestne lepote!

Nežno Metko je prevzela ta krasota. „O-o, kako ste lepe, cvetice raznobojne! O-o, kako lepo dišite, cvetice sladke!“ je vzklikavala Metka vsa srečna, ko sta stopala z Jankom preko travnikov in so se kopale njene oči na zelenih travnikih po pisanih cveticah. V dvigube je šla Metka, z znojem na čelu, na licih; a ni skoro vedela, da kaj nese. Preje je poslušala drobne ptičke, zdaj pa se je veselila lepih cvetic. Tudi je že pozabila na grdo ravnanje bratovo, da je bil pobral in vrgel kamen v tisto ptičko, da bi ga! Kar ji ni moglo iti tako lahko iz srca. A bila je zopet vsa srečna in zadovoljna. In prav iz srca so ji privreli klici: „O-o, kako je lepo, neznansko lepo!“...

Janku pa tudi zeleni travniki s pisanimi in dišečimi cveticami niso delali veselja. Nasprotno; še jezili so ga!

Sam pravzaprav ni vedel, zakaj se jezi. A da mu je ob pogledu na lepe cvetice napolnjevalo nekaj srce z nezadovoljnostjo, jezo, to je dobro vedel, to je natanko čutil. In je rekel v svoji jezi in nezadovoljnosti: „Kaj boste dišale, cvetice, ko jaz tako težko nesem!“...

Menda je mislil, da bi se morale tudi cvetke obložiti s težkim košem? Ali pa vsaj skriti lepe cvete, svoje nežne glavice, kadar gre on, godrnjavi nezadovoljnež, s težkim košem oprtan mimo njih. Toda nič: Še kažejo se mu cvetice, nalašč se izkazujejo in šopirijo, kadar gre on mimo, si je mislil Janko v svoji nespameti. Da bi bile grde (ali vsaj ne v tako lepih oblekah) in bolj skrite, to bi mu bilo očitvidno bolj pogodu. Ali ker jih mora gledati, gledati v vsem njih sijaju in v vsej prelestni lepoti, to ga jezi. On težko nosi, cvetice pa praznujejo; njega šibi in tlači k tlom, one se pa šopirijo in izkazujejo!...

„Kaj bi rastle in cvetele, neumne koprive, ko jaz tako težko nesem!“ se končno zadere Janko v onemogli jezi. In ni maral več gledati tistih lepih

cvetic. Uprl je oči v tla in, grdo gledajoč predse, je nesel koš dalje ter venomer vzdihoval: „O-o, to je težko, neznansko težko!“ In je deval mah, listje in travo pod naramnico, kjer ga je najbolj tiščalo, pa vse ni nič pomagalo.

III.

Prišla sta na Savski most.

Ni narastla voda, da bi bila velika. Lahek veter je prijetno pihljaj, in voda se je zgibavala na površju ter plivkala: plivk, plivk! Valčki so se podili po vodi, zagrinjali se drug v drugega in zopet izginjali prijetno šumljaje. Narahlo je pljuskala Sava ob bregovih, da je prav mehko udarjalo na uho: pljusk, pljusk! Tam ob skali pa je voda šumela in se penila tako belo, kakor bi ondi izviralo in se pralo samo mleko, In to mehko šumenje, to prijetno gibanje in zgrinjanje valčkov, to rahlo pljuskanje in plivkanje vode se je čulo na most in božalo uho in srce kakor prelestna, bajna pesem...

Počivala sta Janko in Metka na mostu.

Janko je obsedel kar ob košu, Metka pa je odložila koš, stopila kraj mostu, se oprijela mostnice in gledala v Savo.

Pesek in kamenčki so blesteli na dnu vode. Drobne ribice, ki so se igrale ob površju reke, na solncu in švigale semintja, so se svetlikale v vodi. Velike in debele ribe pa so se valile bolj v spodnjih plasteh, počasi in previdno, potem pa se sunkoma spuščale dalje po vodi in izginjale očem. Solnce je tako lepo sijalo; jasna njegova svetloba se je lomila na površju vode in odsevala iz globin tako bajno.

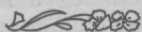
Dobra Metka je vrgla košček kruha v vodo. To so se zagnale male ribice; kar v kolobarju so privrele nad kruh ter ga ščipale in grizle. Kar se prikaže velika, temna riba na površju. Menda je zagledala malico. Švrk! je reklo, in velika, temna riba je izginila, z njo pa tudi košček kruha. Male ribice, ki so se razkropile, ko je tako iznenada švrknilo v vodi, so se zopet prikazale in iskale kruhek. Metki se je zdelo, da prosijo za kruhek, za eno drobtinico še; zakaj švigale so na vse strani, potem pa se združile zopet v kolobarju na prejšnjem mestu ter z repkom gibaje gledale po dobri, usmiljeni roki. Metka je prevrnila žep in strepnila vse krušne drobtinice, kar jih je še imela, v vodo. Ribice so jih hlastno popadle, potem pa veselo odplavale dalje po vodi; pa so se zopet in zopet prikazovale dobrosrčni deklici, kakor da ji kličejo iz daljave: „Hvala, hvala, dobra, usmiljena Metka!“...

„O, kako je lepo, neznansko lepo na tem ljubem božjem svetu!“ je vzklikavala presrečna Metka in od veselja ploskala z rokama.

Godrnjavi Janko pa je nezadovoljno čepel vedno na enem mestu — ob košu — na mostu. Ni se brigal ne za prijetno pljuskanje in plivkanje vode, ne za njeno mehko, božajoče šumenje; njemu niso bile mar ne ribe in ribice, ki so plavale v reki; ne ljubo zlato solnce, ki je tako krasno sijalo in odsevalo v tisočerihih pramenih s Savine gladine. Kakor njegovo telo, tako je tudi njegov duh tičal le pod vplivom težkega bremena, čepel le

pred ali pod težkim košem z gobami... Gledal je predse Janko podmo-
ljeno in grdo, kakor levi razbojnik na križu. In ko je videl, da daje dobra
sestrica Metka drobtinice ribicam, je jezno pogledal v stran. Pogled pa mu
je padel na rahlo se zibajočo gladino reke Save. In nehote je zagledal
v vodi drobne ribice, ki so blestele v zlatem solncu in hlastale po drobtin-
nicah, ki jim jih je metala dobra Metka. „Kaj bi plavale in švigale po vodi,
kače unemarne, ko jaz tako težko nesem“, je zavpil Janko v zeleni jezi nad
ribicami in začel brsati prah z nogo v reko, da bi skalil vodo. A ribicam
ni škodoval prah z mostu: preden je padel v vodo, ga je že veter raz-
pihal in ga odnesel drugam. In nemoteno so se igrale drobne živalce tudi
poslej na solncu in se podile za drobtinicami iz dobrih Metkinih rok. —
To pa je Janka še bolj zjezilo. Menil je, da bi moralo vse, celo nedolžne
ribice, žalovati nad njegovim košem, ali pravzaprav nad njegovo zares pre-
hudo in preveliko nepotrpežljivostjo in jezavostjo. In je vstal, oprtal koš
na hrbet, še enkrat pobrsnil prah v vodo, nato pa z mrkim pogledom za-
koracal dalje. Tožil in javkal pa je poslej še pogosteje: „O-o, kako je
težko, neznansko težko!“... In je zopet deval travo, mah, pa tudi robec
pod naramnico, kjer ga je najbolj žulilo in peklo, pa ni vse nič pomagalo.
Težko je nesel, silno težko. In z jezo in godrnjanjem je drsal dalje po beli
cesti. Ovbe, ovbe!

(Dalje prih.)

TURINOVA TONČKA.

Radi so imeli Turinov oče in mati dobro hčerko Tončko. Saj vam
je bil to ljubezniv otrok, kakor jih je malo. Majhna, polnih rdečih
lic — poosebljeno zdravje; zraven pa tako pridna! Nikdar ji ni
bilo treba kake stvari dvakrat ukazati. Še preden sta ji oče ali
mati rekla le besedico, je deklica že storila. Brala je voljo svojih ljubljenih
staršev že z njih obraza. Materi je prinesla Tončka drv za kurjavo, vode
in jih vpraševala: „Mama, kaj pa še potrebujete?“ In ljubemu ateku: kako
je zvesto postregla čez dan! Še zvečer pozimi je odela očetu noge v postelji,
češ, „da bodele boljše spali in vam bo bolj gorko.“

Brat Miha in Franček ter sestra Barbika so tudi ljubili dobro Tončko.
Saj jim ni nikdar besedovala, pač pa izkušala vsem ustreči. Nikdar nisi iz
njenih ust slišal besed: „Nočem, ne grem, pa ti stori itd.“ kakor se to
žalibog tolikokrat sliši med brati in sestrami.

Pa tudi gospod katehet in gospod nadučitelj sta čislala Turinovo
Tončko. Bila je najpridnejša učenka, kar sta jih sploh kdaj imela. Nikdar
je ni bilo treba opominjati v šoli. „Kdo si je zapomnil razlago od zadnje
ure?“ In če se ni nihče oglasil, Turinova Tončka je gotovo vzdignila roko
in povedala tako gladko, da sta se ji gospoda učitelja kar čudila.

Pa prišlo je žalibog drugače. Mlado cvetko je položila bolezen na
smrtno posteljo in čez en teden na mrtvaški oder. Na velikonočni pondeljek